

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 5/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 april 2013 regeringens proposition med förslag till lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den (RP 30/2013 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet, lagutskottet och försvarsutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena (GrUU 27/2013 rd, LaUU 22/2013 rd och FsUU 12/2013 rd)) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsdirektör Hanna Nordström, försvarsministeriet
- referendarieråd Juha Haapamäki, riksdagens justitieombudsmans kansli
- polisöverinspektör Jaakko Christensen, inrikesministeriet
- statsåklagare Juha-Mikko Hämäläinen, riksåklagarämbetet
- försvarsmaktens assessor Tuija Sundberg och underrättelseavdelningens chef, kommendör Jari Ylitalo, huvudstaben

- polisöverinspektör Arto Hankilanoja, Polisstyrelsen
- jurist Merja Maijala-Liljestrand, Tullen
- riksomfattande huvudförtroendeman Mika Oranen, Underofficersförbundet rf
- ombudsman Ari Pakarinen, Befälsförbundet rf
- ombudsman Ari Pakarinen, Officersförbundet rf
- ordförande Egzon Delija, Beväringsförbundet rf.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av

- Brottspåföljdsverket
- inrikesministeriet, gränsbevakningen
- utrikesministeriet
- justitieministeriet
- kommunikationsministeriet
- dataombudsmannen
- högsta domstolen
- Helsingfors hovrätt
- Helsingfors förvaltningsdomstol
- centralkriminalpolisen
- skyddspolisen
- Helsingfors polisinrättning
- Finlands Advokatförbund
- Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- professor Olli Mäenpää
- professor Matti Tolvanen
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att en lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten ska stiftas för att ersätta gällande militära disciplinlag och lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

Propositionen har utarbetats utgående från gällande lagar. Syftet med revideringen är att skapa ett konsekvent och tidsenligt regelverk, som till alla delar motsvarar de krav som grundlagen ställer. Också de ändringsbehov som ändringar i annan lagstiftning orsakar har beaktats.

I den föreslagna lagen föreskrivs det om rätten att söka ändring också i de nuvarande disciplinära tillrättavisningarna. Samtidigt avstår man från att skilja mellan disciplinär tillrättavisning och disciplinstraff på så sätt att alla påföljder kallas disciplinstraff. Utegångsförbudet och utgångsstraffet förenas till en och samma påföljdsart, så kallat utgångsförbud. Ett utgångsförbud på högst tre dygn ska inte få verkställas under ett sådant veckoslut, en sådan helg eller någon annan tid som enligt veckoprogrammet ska vara ledig för den som har påförts utgångsförbud. Inga bestämmelser om klagomål ingår i lagstiftningen om militär disciplin.

I fråga om beslut som har fattats av lägre disciplinära förmän än kommandören för truppförbandet ska det först göras en begäran om avgörande hos kommandören för truppförbandet. I ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat på en begäran om avgörande får ändring enligt förslaget sökas hos domstol. Beslut av kommandören för truppförbandet och högre disciplinära förmän än kommandören överklagas direkt hos domstol. Tidsfristen för att söka ändring är i samtliga fall sju dagar från delfäendet av beslutet.

De disciplinstraff som påförs i ett disciplinärt förfarande ska med undantag av varning och disciplinbot kunna verkställas trots att ändring har sökts, om inte kommandören för truppförbandet eller domstolen av ett särskilt skäl bestämmer att verkställandet inte får inledas eller fortgå.

Parten eller den disciplinära förmannen kan enligt förslaget ansöka hos domstolen om att ett

disciplinärt beslut ska undanröjas eller återbrytas. I förfarandet ska i tillämpliga delar iakttas de allmänna bestämmelser som gäller extraordinärt ändringssökande. Ett disciplinbeslut får enligt förslaget inte ändras till nackdel för den bestraffade genom försvarsmaktens egna interna åtgärder.

Åklagarens deltagande i behandlingen av disciplinbesvär ska slopas. Vissa bestämmelser som gäller säkerhet och ordning föreslås bli flyttade till lagen om försvarsmakten.

I lagen ska det föreskrivas mera exakt och täckande än för närvarande om befogenheterna för dem som sköter brottsbekämpningen inom försvarsmakten, med beaktande av å ena sidan skyddet för grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter och å andra sidan brottsbekämpningens behov. I den föreslagna lagen görs en klarare skillnad mellan å ena sidan förebyggandet och avslöjandet av brott och å andra sidan utredningen av brott. Närmare bestämmelser än för närvarande ska utfärdas också om rätten att få uppgifter ur vissa myndighetsregister och om de personregister som ska föras inom brottsbekämpningen.

Som nytt föreslås att det ska föreskrivas om assistans av polisen när de som sköter försvarsmaktens brottsbekämpning inte har behörighet för en åtgärd som är nödvändig för att uppdraget ska kunna skötas.

Bestämmelser om undantagsförhållanden ska ingå direkt i lagen. Dessutom ska det föreskrivas mera täckande än i dagens läge om övervakningen av försvarsmaktens brottsbekämpning.

Samtidigt föreslås det att strafflagen, lagen om verkställighet av böter, lagen om säkerhetsutredningar, vägtrafiklagen, lagen om utlänningsregistret, lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning, lagen om försvarsmakten, lagen om militär krishantering, matrikellagen och lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff ska ändras.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Regeringen föreslår att militära disciplinlagen (331/1983) och lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995) ska ersättas genom den föreslagna lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Avsikten med reformen är att modernisera och förtydliga lagstiftningen om militär disciplin och försvarsmaktens brottsbekämpning och se till att bestämmelserna uppfyller de krav som grundlagen ställer. Också den nya lagstiftningen om polisen, förundersökning och tvångsmedel som trädde i kraft 2014 kräver en revidering av regleringen.

Förvaltningsutskottet ser det som viktigt att den föreslagna lagen tydligare än i dag skiljer mellan å ena sidan brottsutredning och å andra sidan förebyggande och avslöjande av brott. Detta framgår också av strukturen för den föreslagna lagen. Regeringen har i propositionen beaktat försvarsmaktsreformens förslag om att det förundersökningsuppdrag gällande utredning av brott som huvudstabens undersökningsavdelning för närvarande har ska överföras till huvudstabens juridiska avdelning och att den uppgift som gäller att förebygga och avslöja brott ska överföras till en underrättelseavdelning, som föreslås bli inrättad vid huvudstaben.

Militärdisciplinförfarandet

I militärdisciplinförfarandet utreder och avgör man ärenden som gäller brott mot försvarsmaktens interna ordningsregler och militära brott samt verkställer disciplinära påföljder. Eftersom de gällande bestämmelserna i stort sett har fungerat bra, föreslås inga ändringar i de grundläggande strukturerna för den militära disciplinen. Till de viktigare ändringarna hör bl.a. att bestämmelserna om befogenheter för de tjänstemän som utreder brott blir exaktare, att överklaganderätten utvidgas till disciplinära tillrättavisningar och att disciplinära straff oftare kan verkställas omedelbart. Bland de nya saker som före-

slås tas in i lagen kan nämnas assistans som ges av polisen, polisens rätt att överta ett ärende samt skyldigheten för de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning att till polisen anmäla ett brott som utreds, en åtgärd som har inletts samt användning av hemliga tvångsmedel. Rättsskyddet för den som blir föremål för ett militärdisciplinförfarande förbättras genom den utvidgade överklaganderätten, men också genom att tiden för disciplinbesvär förlängs, genom utbildningskraven för den som utför förundersökning och militärjuristernas stärkta roll samt genom att ett disciplinbeslut inte längre kan ändras till nackdel för den bestraffade genom försvarsmaktens egna interna åtgärder.

Det föreslås ett system med ändringssökande i två steg. I ett disciplinbeslut av kommandören för en truppenhet, chefen för en grundenhet eller fältväbeln vid en grundenhet får ändring sökas (begäran om avgörande) hos kommandören för truppförbandet. I ett disciplinbeslut av kommandören för truppförbandet eller av en disciplinär förman som är överordnad honom och i ett beslut som kommandören för truppförbandet har fattat med anledning av en begäran om avgörande får ändring sökas genom besvär (disciplinbesvär). Utskottet konstaterar att begäran om avgörande i allt väsentligt motsvarar begäran om omprövning i en administrativ process, men det kan anses motiverat med en annan benämning i det här sammanhanget av den anledningen att militärdisciplinförfarandet brukar ses som ett slags snabb straffprocess. Enligt lagutskottets utlåtande kan behandlingen av ett disciplinärende i domstol inte heller direkt jämföras med en normal straffprocess eller överklagande hos hovrätt, eftersom det handlar om ett eget slags överklagandeförfarande vid allmän domstol. Därför avviker också de föreslagna bestämmelserna om överklagandeförfarande i viss mån från de allmänna reglerna. När rätten att söka ändring utvidgas och det nya överklagandeförfarandet införs är det enligt utskottet skäl att följa utvecklingen av antalet ärenden som kommer till dom-

stolarna och huruvida disciplinärendena tas till behandling inom föreskriven tid.

Förebyggande och avslöjande av brott

Utskottet ser det som ändamålsenligt att försvarsmakten också framöver svarar för förebyggandet och avslöjandet av brott. Det är dock viktigt att regleringen inte begränsar skyddspolisens i lag föreskrivna behörighet. Försvarsmaktens förebyggande och avslöjande av brott gäller sådana brott som anknyter till underrättelseverksamhet som riktar sig mot Finland på det militära försvarets område och sådan verksamhet som äventyrar syftet med det militära försvaret. Det är frågan om mycket allvarliga brott. Dessa brott ska liksom i dag utredas av skyddspolisen.

Syftet med försvarets brottsförebyggande verksamhet är att identifiera, avslöja och avvärja inre och yttre hot som främmande staters underrättelsetjänster, enskilda eller organisationer riktar mot Finlands militära försvar. Det handlar om att förebygga och avslöja hot som anknyter till försvarspolitik, försvarsindustrin och försvarssystemet. Det finns ett behov av att skydda försvarsmakten och företag som medverkar i dess projekt eller forsknings- och utvecklingsverksamhet mot illegal informationsinhämtning. Samtidigt är strävan att förebygga och avslöja verksamhet som äventyrar syftet med det militära försvaret, däribland tillgång till försvarsmaktens sekretessbelagda information eller material.

Utskottet ser det som motiverat att den militära kontraunderrättelsen har de befogenheter inom förebyggande och avslöjande av brott som fastställs i den nya polislagen (872/2011), med de begränsningar för inhämtande av information som framgår av propositionen. Typiska brottsrubriceringar som inom försvarsmakten är föremål för förebyggande och avslöjande är de i 12 kap. i strafflagen nämnda landsförräderibrotten (bl.a. landsförräderi, spioneri och olovlig underrättelseverksamhet) och de i 13 kap. nämnda högförräderibrotten (bl.a. högförräderi och olaglig militär verksamhet). Andra typiska brott är informations- och kommunikationsbrott som

riktar sig mot försvarsmaktens sekretessbelagda information (t.ex. information om försvarsmaktens kapacitet) och brott som gäller egendom (t.ex. vapen, ammunition, explosiva varor).

Utredningen — förundersökningen — av andra brott inom försvarsmakten än de som nämns ovan är i regel utredning av brott som behandlas i militärrättegång eller i militärdisciplinförfarande och har betydelse bland annat för den interna disciplinen och upprätthållandet av ordningen. De brott som utreds är vanligtvis militära brott enligt 45 kap. i strafflagen, t.ex. tjänstgöringsbrott, tredska, missbruk av förmansställning, eller militära tjänstebrott enligt 40 kap., varvid det kan gälla till exempel oklarheter i arbetstidsbokföringen. Utskottet konstaterar att de s.k. hemliga metoderna för inhämtande av information har en större roll i försvarsmaktens förebyggande och avslöjande verksamhet än i utredningen av brott. Det är därför motiverat att befogenheterna varierar beroende på situation. I fråga om tvångsmedel och förutsättningarna för dem gör propositionen klart och tydligt skillnad mellan å ena sidan de tvångsmedel som kan tillämpas i förebyggande och avslöjande av brott och å andra sidan de som kan användas i utredningen av brott.

Enligt den föreslagna lagen ska de tjänstemän som vid försvarsmakten sysslar med brottsförebyggande verksamhet ha de befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott som bestäms i polislagen (872/2011). Av de hemliga metoder för att inhämta information som avses i 5 kap. i polislagen ska likväl bara vissa metoder som särskilt anges i lagen kunna användas i förebyggande och avslöjande av brott inom försvarsmakten. Av propositionen framgår att avsikten är att om polislagen kompletteras med nya metoder för att inhämta information, ska detta inte automatiskt ge försvarsmakten nya befogenheter, utan det ska avgöras från fall till fall om befogenheterna behövs eller inte. Det motsvarar den princip som betonades av förvaltningsutskottet i riksdagsbehandlingen av den gällande lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (FvUB 3/1995 rd — RP 57/1995 rd).

En ny bestämmelse som föreslås är att det i lagen ska föreskrivas om assistans av polisen när de som sköter försvarsmaktens brottsbekämpning inte har behörighet för en åtgärd som är nödvändig för att ett uppdrag ska kunna skötas. Dessutom ska polisen i egenskap av den myndighet som har allmän behörighet i brottsbekämpning också ha rätt att av ett särskilt skäl på eget initiativ överta ett ärende som gäller förebyggande och avslöjande av brott. Uttrycket "särskilt skäl" kan till exempel syfta på en situation där polisen med stöd av tillgänglig information har skäl att misstänka att ett fall som behandlas inom försvarsmakten anknyter till ett större komplex som utreds av polisen eller exempelvis till organiserad brottslighet, varför det med tanke på helheten är mer ändamålsenligt att polisen sköter ärendet. Utskottet menar att de föreslagna bestämmelserna skapar ökad klarhet i och kompletterar den rättsliga grunden för ett redan etablerat samarbete.

Utskottet välkomnar också de mer precisa bestämmelserna om de personregister som ska föras inom brottsbekämpningen och om de uppgifter som får sparas i dem. Jämfört med nuläget får den föreslagna lagen också mer detaljerade bestämmelser om rätten att få uppgifter ur vissa myndigheters register.

Utbildning, tillsyn och uppföljning av reformen

Den föreslagna lagstiftningsreformen medför en hel del förändringar. Såväl tjänstemän som ska tillämpa lagstiftningen om militärdisciplin som de som träder i tjänst i undantagsförhållanden i enlighet med värnpliktslagen (1438/2007) måste ges omfattande utbildning om den nya lagstiftningen. I fråga om brottsbekämpning understryker utskottet att tillämpningen av befogenheterna gällande hemliga metoder för inhämtande av information är en krävande uppgift och förutsätter ingående introduktion och utbildning i användningen av såväl tekniska som taktiska metoder. Det är därför nödvändigt att ordna tillräcklig utbildning för såväl de tjänstemän som beslutar om inhämtande av information som för dem som utför åtgärderna. Det är också viktigt att ef-

fektivt följa och övervaka användningen av metoderna för inhämtande av information. Enligt utredning är avsikten att i nära samarbete med polisen ge riktad utbildning om de nya befogenheterna och användningen av dem. Tanken är att utbildningen i huvudsak ska ha samma innehåll som den som ges polisens egen organisation enligt den nya polislag som trädde i kraft vid ingången av 2014.

Användningen av hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information måste kontrolleras på lämpliga sätt. Utskottet framhåller för det första vikten av intern kontroll. Lagförslaget har också bestämmelser om övervakning som försvarsministeriet utför. Till denna del hänvisar lagförslaget till den nya tvångsmedelslagen (806/2011) och polislagen och till vad som föreskrivits med stöd av dem. Genom lag påförs försvarsministeriet dessutom skyldighet att årligen ge riksdagens justitieombudsman en berättelse om övervakningen av hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information och om skyddandet av dem. Berättelsen ges dessutom till skyddspolisen för kännedom. Utskottet poängterar att de berättelser som olika myndigheter lämnar till justitieombudsmannen ska vara jämförbara. Med hänsyn till justitieombudsmannens arbetschema är det viktigt att försvarsministeriets berättelse lämnas till justitieombudsmannen före utgången av februari.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser förvaltningsutskottet att propositionen är behövlig och uppfyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med de ställningstaganden och ändringsförslag som framgår av detta betänkande.

Detaljmotivering

1. Lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten

15 §. Gripande och anhållande. Enligt förslaget får en person som ertappats eller på sannolika skäl misstänks för ett i 2 § i militära rätte-

gångslagen (326/1983) avsett brott gripas och anhållas, om upprätthållandet eller återställandet av disciplin, ordning eller säkerhet kräver det. Grundlagsutskottet har inte haft något att anmärka mot bestämmelsen om gripande, men menar att bestämmelsen om anhållande går betydligt längre än i den tidigare gällande tvångsmedelslagen (450/1987) och i den tvångsmedelslag som trädde i kraft vid ingången av 2014, som båda tillämpas också på disciplinärt förfarande. I förslaget ges inga kriterier för vad som avses med allvarligt brott, och enligt paragrafens ordalydelse kan anhållande göras på grundval av samtliga brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen, om upprätthållandet eller återställandet av disciplin, ordning eller säkerhet kräver det. Utskottet menar att anhållande innebär ett avsevärt och relativt långvarigt ingrepp i den personliga friheten och inte är ett proportionerligt tvångsmedel i samband med brott som bara kan bestraffas med böter eller disciplinstraff eller som enligt allmän straffpraxis inte leder till strängare straff än böter eller disciplinstraff. Bestämmelsen uppfyller inte heller kraven i Europakonventionen. Möjligheten till anhållande bör strykas i paragrafen och anhållande regleras enbart i tvångsmedelslagen. Alternativt måste förutsättningarna för och syftet med anhållande i samband med militärdisciplin ändras så att de motsvarar proportionalitetsprincipen och bestämmelserna i Europakonventionen. Det kan göras genom att koppla användningen av tvångsmedel till hur allvarligt brottet är och till de särskilda tjänstgöringsförhållandena och ändamålet med straffprocessen. Utan ändringar kan lagförslaget inte behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår förvaltningsutskottet att möjligheten till anhållande i 15 § slopas. Detta alternativ har också framförts i lagutskottets utlåtande. Förslaget betyder att det är möjligt att göra ett anhållande i samband med förundersökning vid försvarsmakten om kriterierna i tvångsmedelslagen uppfylls.

26 §. De principer som ska iakttas vid förundersökning. I den föreslagna paragrafen förtecknas sex viktiga principer som ska följas vid förundersökning. Förteckningen tar upp en del av de förundersökningsprinciper som fastställts i 4 kap. i förundersökningslagen (805/2011). I detaljmotiveringen konstateras också att förteckningen inte är uttömmande.

Utskottet konstaterar att den föreslagna paragrafen inte nämner något om rätten att anlita biträde vid förundersökningen. Ett uttryckligt omnämnande av rätten till biträde finns bara i 7 kap. om ändringssökande. Bestämmelsen i 4 kap. 10 § i förundersökningslagen om rätten att anlita biträde vid förundersökningen tillämpas dock med stöd av 2 § i lagförslaget även på förundersökning i samband med disciplinärt förfarande. Enligt utredning betonas i huvudstabens instruktioner dessutom att den som är misstänkt för brott redan innan förhör inleds bland annat måste informeras om rätten att anlita biträde vid förundersökningen. Att så skett ska också antecknas i förhørsprotokollet. Enligt 28 § i militära rättegångslagen kan också ett rättegångsbiträde förordnas under förundersökning. Utskottet har således ingenting att anmärka på den föreslagna bestämmelsen.

28 §. Tjänstemän som förrättar förundersökning. Ansvar för att förundersökning görs ska enligt förslaget ligga hos den disciplinära förman i vars underlydande trupp eller förvaltningsenhet ett brott har begåtts eller den som misstänks för brottet tjänstgör. Med stöd av 35 § i lagförslaget kan huvudstaben förrätta förundersökning på begäran av en disciplinär förman. Bestämmelser om överföring av förundersökning till polisen föreslås i 28 och 39 § i lagen.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning fästes till vissa delar uppmärksamhet vid säkerställandet av opartiskheten vid förundersökning. Det ansågs att överföringen av förundersökning på polisen bör vara vidare än vad som föreslagits eller att det inrättas ett oberoende undersökningsorgan inom försvarsmakten. Förvaltningsutskottet omfattar lagutskottets uppfattning att en faktor som talar för den i propositionen föreslagna lös-

ningen är militärdisciplinens syfte och disciplinförfarandets karaktär plus att man i propositionen på många olika sätt försökt säkerställa en korrekt och objektiv förundersökning och värna militärpersoners rättssäkerhet. Hit hör bl.a. att förundersökningen också kan initieras av en högre disciplinär förman, riksdagens justitieombudsman och en åklagare och att förundersökningen kan förrättas av en högre disciplinär förman eller huvudstaben (28 och 35 §). Dessutom föreslås det mer bindande bestämmelser om att undersökningen ska överföras på polisen, om undersökningens opartiskhet, brottets allvar eller sakens natur i övrigt kräver det (28 och 39 §) samtidigt som polisen föreslås få större möjligheter att på eget initiativ ta över ett ärende för undersökning (39 §). Vidare föreskrivs det på lagnivå om begränsningar i uppgiften som disciplinär förman (11 §). Särskilt när det gäller allvarliga brott konsulterar de disciplinära förmännen militärjurister med juridisk sakkunskap innan de fattar beslut om att inleda förundersökning. Utskottet menar att också kravet på att disciplinförfarandet ska gå snabbt, försvarsmaktens expertis på området samt behovet att rikta polisresurserna till samhällselikt viktigare brott talar för den föreslagna lösningen.

36 §. Huvudstabens tjänstemän som sköter förundersökning. Grundlagsutskottet fäster uppmärksamhet vid att en förordning nämns vid namn i 2 mom., vilket inte är korrekt med hänsyn till författningshierarkin. Av lagutskottets utlåtande framgår vidare att de befogenheter som avses i paragrafen hänger samman med tjänstemännens uppgifter, inte med tjänsterna. Därför bör i 2 mom. för tydlighetens skull också nämnas "förordnande till uppgift". Enligt utredning är det nödvändigt att genom förordning fastställa inte bara behörighetsvillkoren för tjänsterna utan också villkoren för de uppgifter som anknyter till tjänsterna. Utskottet föreslår därför att det till 2 mom. fogas omnämnanden av förordnande till uppgift och behörighetsvillkor för uppgifter och att hänvisningen till statsrådets förordning om försvarsmakten stryks.

37 §. Huvudstabens tjänstemäns befogenheter vid förundersökning. I paragrafen föreslås det mer detaljerade bestämmelser om befogenheterna vid förundersökning. Dessutom tillämpas tvångsmedelslagens allmänna bestämmelser om förutsättningarna för att använda tvångsmedel och befogenheten att besluta om användning av tvångsmedel. Av de hemliga tvångsmedlen enligt tvångsmedelslagen ska försvarsmakten till sitt förfogande ha bara vissa särskilt angivna medel. Helt nya tvångsmedel för försvarsmakten är inhämtande av basstationsuppgifter och inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning. Beslut om inhämtande av basstationsuppgifter fattas av domstolen (10 kap. 11 § i tvångsmedelslagen) medan beslut om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser och teleterminalutrustning fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman (10 kap. 25 § i tvångsmedelslagen). Förvaltningsutskottet hänvisar till lagutskottets utlåtande och föreslår att paragrafens 3 punkt om teknisk avlyssning klargörs genom ett uttryckligt omnämnande av att bostadsavlyssning inte är ett tvångsmedel som står till försvarsmaktens förfogande.

Den nya polislagen känner inte till tvångsmedelslagens begrepp bostadsavlyssning. Däremot föreskriver 5 kap. 17 § 2 mom. i polislagen att teknisk avlyssning inte får riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende. Eftersom den bestämmelsen frångår såväl polisen som försvarsmakten rätten att i skedet före förundersökning rikta avlyssning mot utrymmen som används för stadigvarande boende, behöver den föreslagna ändringen inte göras i 1 mom. 4 punkten i 89 § om förebyggande och avslöjande av brott i lagförslaget.

40 §. Anmälningsskyldighet. De tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning föreslås bli skyldiga att anmäla till polisen om de använder hemliga tvångsmedel. Enligt detaljmotiven är meningen att anmälan alltid när det är möjligt ska göras på förhand innan ett hemligt tvångsmedel tillgrips, så att polisen kan kontrollera om polisen eller någon annan myn-

dighet håller på att inhämta information om personen i fråga. Om situationen kräver det kan anmälan göras efter att uppdraget inletts, i det fall att syftet med uppdraget skulle äventyras av att uppdraget inte kan inledas innan anmälan gjorts.

Att polisen informeras är nödvändigt för att kontrollera om en part samtidigt är föremål för andra åtgärder som syftar till att inhämta information. Det är nödvändigt också för att myndigheternas resurser för brottsbekämpning ska kunna utnyttjas rationellt. Det som sägs i motiveringen till paragrafen om tidpunkten för när anmälan ska göras motsvarar enligt utskottets uppfattning i praktiken 3 § i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (687/2009, nedan PTG-lagen). Där sägs att information om brott och åtgärder i anslutning till brottet ska lämnas utan onödigt dröjsmål. Utskottet menar dock att det inte är lämpligt att tidpunkten för anmälan enbart nämns i motiveringen utan att saken bör anges också i lagen. Också lagutskottet har sett detta som motiverat. Utskottet föreslår därför att det till paragrafens text fogas en precisering om att användning av de hemliga tvångsmedel som anges i 37 § ska anmälas till polisen utan onödigt dröjsmål.

Utskottet konstaterar att den föreslagna bestämmelsen avviker från PTG-lagen bland annat på så sätt att PTG-lagen säger att PTG-myndigheterna från fall till fall ska komma överens om åtgärder i anslutning till brott. Syftet med den föreslagna 40 § är att polisen i egenskap av allmän förundersökningsmyndighet ska vara informerad om aktuella brottsutredningsfall vid försvarsmakten, och att polisen och de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning tillsammans, inte från fall till fall, ska besluta om vilka brott som omfattas av anmälnings-skyldigheten och om anmälningsförfarandet. Utskottet menar att den föreslagna regleringen, kompletterad med ovan nämnda precisering, är ändamålsenlig och säkerställer polisens tillgång till information. Samarbetet mellan försvarsmakten och polisen har varit fungerande och förvaltningsutskottet poängterar att dessa myndig-

heter är skyldiga att också i fortsättningen arbeta för god samverkan och förhandlingskontakt.

46 §. Avgörande av ett ärende i ett disciplinärt förfarande och påförande av ett disciplinstraff.

Enligt propositionsmotiven kan ett disciplinärt förfarande användas i små och klara ärenden. Ett disciplinstraff får enligt 1 mom. i paragrafen påföras, om den som är misstänkt för ett brott har erkänt gärningen eller om det annars kan anses klart att personen är skyldig. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande påpekat att det inte framgår direkt av lagen vad som avses med ringa brott i samband med ett disciplinärt förfarande. Enligt lagförslaget ska man i ett militärdisciplinförfarande kunna undersöka om en person som omfattas av ett militärdisciplinförfarande har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen. Utöver de militära brott som avses i 45 kap. i strafflagen faller också många andra gärningar som kriminaliserats i strafflagen inom tillämpningsområdet. En del av dessa brott, exempelvis brott mot liv och hälsa, är inte ringa. Tillämpningsområdet för lagen omfattar således brott som inte ens enligt propositionsmotiven är avsedda att behandlas i ett disciplinärt förfarande. Den föreslagna regleringen ger ingen större klarhet i förhållandet mellan disciplinärt förfarande och militär rättegång, så bestämmelserna bör enligt grundlagsutskottet lämpligen preciseras så att de brott som de facto ska behandlas i ett disciplinärt förfarande anges noggrant.

Förvaltningsutskottet konstaterar att bestämmelserna kräver precisering. Förvaltningsutskottet ser det dock inte som ändamålsenligt att de brott som ska behandlas i ett disciplinärt förfarande anges i en förteckning, utan menar i likhet med lagutskottet att förhållandet mellan militärdisciplinförfarande och rättegång kan tydliggöras genom att ange att det disciplinära förfarandet gäller brott där enligt allmän straffpraxis strängare straff än böter inte är att vänta. Utskottet föreslår att en bestämmelse om detta fogas till paragrafen i ett nytt 1 mom., varvid den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. blir 2 och 3 mom.

I detta sammanhang konstaterar utskottet vidare att en disciplinär förman med stöd av 45 § i den föreslagna lagen ska besluta vilka åtgärder som disciplinärendet ger anledning till. Den disciplinära förmannens avgörande påverkas bland annat av militärjuristens utlåtande. Ett centralt syfte med utlåtandet är att efter genomförd förundersökning ta ställning till om ärendet, med hänsyn bland annat till hur allvarlig gärningen är, kan behandlas i ett disciplinärt förfarande.

56 §. Temporärt förordnande. Enligt 70 § i lagförslaget ska disciplintraff som påförts i ett disciplinförfarandet med undantag för varning och disciplinbot verkställas trots att ändring har sökts. Med stöd av den föreslagna 56 § kan kommandören för truppförbandet emellertid med anledning av en begäran om avgörande och domstolen med anledning av disciplinbesvär av särskilda skäl bestämma att disciplinbeslutet tills vidare inte ska verkställas eller verkställandet inte fortgå. Enligt propositionsmotiven anses verkställigheten av disciplintraff som inte vunnit laga kraft vara nödvändig för att det disciplinära förfarandet ska fungera (s. 29/II) och det temporära förordnandet är tänkt att bara användas i undantagsfall (s. 70/I). Nytt enligt propositionen är att den bestraffade ska ges gottgörelse i form av pengar till den del som ett disciplintraff som påförts i ett disciplinbeslut har verkställts, och disciplinbeslutet efter detta slutgiltigt har upphävts eller undanröjts eller disciplintraffet har lindrats (68 §).

Grundlagsutskottet säger i sitt utlåtande att bestämmelserna om verkställighet av disciplintraff som inte vunnit laga kraft överensstämmer dåligt med grundlagen och Europakonventionen. Problemet blir mindre när hänsyn tas till syftet med militärdisciplinen, arten av de straff som påförs vid ett disciplinförfarande, möjligheten att avbryta eller skjuta upp verkställigheten genom ett temporärt förordnande och gottgörelsen till de bestraffade. Bestämmelserna inverkar inte på lagstiftningsordningen. Grundlagsutskottet uppmanar emellertid att överväga om de föreslagna bestämmelserna kun-

de ändras så att verkställigheten av disciplintraff som inte vunnit laga kraft förutsätter samtycke av den bestraffade eller så att kriterierna för temporärt förordnande lindras t.ex. genom att kravet på ett "särskilt skäl" slopas.

Förvaltningsutskottet anser i likhet med lagutskottet att samtycke av den bestraffade inte ska vara en förutsättning för omedelbar verkställighet, för det kan försvåra eller uppskjuta verkställigheten i onödan. Med hänsyn till grundlagsutskottets anmärkning föreslår förvaltningsutskottet dock att kriterierna för temporärt förordnande i föreslagna 56 § lindras t.ex. genom att kravet på ett "särskilt skäl" slopas.

74 §. Verktälligheten av utgångsförbud.

I propositionen föreslås att ett utgångsförbud på högst tre dygn inte får verkställas under ett veckoslut, en helg eller en motsvarande ledig tid som enligt veckoprogrammet ska vara ledig för den som meddelats utgångsförbud. Förslaget påverkar inte verkställigheten av utgångsförbud som gäller fyra dygn eller längre. Ett utgångsförbud på högst tre dygn ska kunna verkställas under ett sådant veckoslut, en sådan helg eller motsvarande lediga tid då den bestraffade också annars är i tjänst.

Begränsningen i fråga om verkställigheten av utgångsförbud på högst tre dygn är ny jämfört med nuläget. Ändringen motiveras i propositionen med att beväringutbildningen numera i regel ges på vardagar. Det har lett till att utgångsförbudet uppfattats som en strängare påföljd än tidigare i de fall då verkställigheten sker under veckoslut, helger eller motsvarande tider som annars är lediga för beväringarna. Det är enligt propositionsmotiven inte rättvist att de som har påförts ett kort utgångsförbud även förlorar sin veckoslutsledighet för att verkställigheten slumpmässigt infaller just då. Dessutom har det ansetts att disciplinförfarandet inte blir långsammare av den nya bestämmelsen, eftersom avgörandet ska fattas och delges beväringen så snabbt som möjligt.

Försvarsutskottet har i sitt utlåtande föreslagit att alla utgångsförbud ska kunna verkställas utan dröjsmål. Det har i försvarsutskottets sak-

kunnigyttranden inte framförts några vägande skäl för att utgångsförbud på högst tre dygn inte skulle få verkställas under ett veckoslut, en helg eller motsvarande tid. Av sakkunnigyttrandena framgick inte heller huruvida truppförbandens disciplinära förmän verkligen har verkställt utgångsförbud under lediga veckoslut eller på annan motsvarande tid i syfte att nå en så stor effekt som möjligt. Försvarsutskottet framhåller därför att möjligheten att utan dröjsmål verkställa också korta utgångsförbud har en kraftig och förebyggande verkan i fråga om den militära disciplinen och ordningen.

Lagutskottet anser att argumenten för förslaget i och för sig är viktiga, men menar att om verkställigheten av utgångsförbudet begränsas på föreslaget sätt så förtär det effekten av påföljden. Därför menar också lagutskottet att alla utgångsförbud ska kunna verkställas utan dröjsmål. Dessutom konstaterar lagutskottet att de förseelser som normalt ger ett kort utgångsförbud på 1—3 dygn är mycket lindriga. Enligt påföljdsrekommendationer från huvudstabens juridiska avdelning kan ett utgångsförbud på högst tre dygn följa av t.ex. ett tjänstgöringsbrott av oaktsamhet, såsom försummelse att hälsa beroende på vårdslöshet eller förlorade smärre persedlar eller olovlig frånvaro, om frånvaron varat endast några timmar. Å andra sidan är ett utgångsförbud på mindre än tre dygn en lindrig påföljd och är enligt lagutskottet inte en alltför sträng påföljd för förseelserna ovan, inte ens om det inträffar under ett veckoslut eller motsvarande tidpunkt, då beväringen annars skulle ha ledigt.

Förvaltningsutskottet konstaterar att det också vid dess sakkunnigutfrågningar framförts argument såväl för som emot förslaget. En begränsning av verkställigheten av korta utgångsförbud kan motiveras i synnerhet med att det ökar beväringarnas rättsskydd och ger en enhetligare påföljdspraxis. Å andra sidan kan ett förbud mot att verkställa utgångsförbudet under lediga veckoslut sänka den militära disciplinens trovärdighet och verkan. Förvaltningsutskottet förordar därför i princip att ett utgångsförbud

på högst tre dygn inte får verkställas under ett veckoslut, en helg eller motsvarande ledig tid, men menar att det kan förekomma situationer där detta är motiverat för att kunna verkställa straffet omedelbart efter den gärning som föranledde straffet. Det måste dock i dessa fall finnas vägande skäl för att straffet verkställs vid just den aktuella tiden och detta ska motiveras särskilt i disciplinbeslutet. Sådana vägande skäl kan vara till exempel att gärningen är upprepad eller annars påvisar likgiltighet för disciplin och ordning och att det är motiverat att anta att det straffbara beteendet fortsätter.

För tydlighetens skull konstaterar utskottet att bestämmelsen om gottgörelse i 68 § i lagförslaget tillämpas också på situationer som avses här. Om det med anledning av en begäran om avgörande eller — i det fall att det söks ändring genom besvär i ett beslut som lämnats på begäran om avgörande — besvär konstateras att det inte funnits vägande skäl för verkställande av utgångsförbud under en veckoslutsledighet, ska det således anses att disciplinstraffet lindrats på det sätt som avses i 68 §, varvid den bestraffade har rätt till gottgörelse enligt den paragrafen. Enligt 68 § 3 mom. utfärdas bestämmelser om beloppet av gottgörelsen genom förordning av statsrådet. I det sammanhanget är det enligt utskottet skäl att beakta också de situationer som avses här.

Förvaltningsutskottet poängterar dessutom att beväringarna måste behandlas lika och understryker att ett utgångsförbud inte med avsikt får skjutas fram så att det infaller uttryckligen under beväringens lediga tid. Det är angeläget att försvarsmakten har interna anvisningar som säkerställer att alla behandlas lika när det gäller påföljder och verkställigheten av dem.

87 §. De tjänstemän som sköter förebyggande och avslöjande av brott. Av de skäl som anges i samband med 36 § föreslår utskottet att det till 2 mom. fogas ett omnämnande av förordnande till uppgift och behörighetsvillkor för uppgifter och att hänvisningen till statsrådets förordning om försvarsmakten stryks.

89 §. *Befogenheter vid förebyggande och avslöjande av brott.* Av de skäl som anges i samband med 40 § föreslår utskottet att också 89 § 3 mom. preciseras genom att frasen "utan onödigt dröjsmål" infogas.

96 §. *Påförande av disciplinstraff för en yrkesmilitär.* I paragrafen bestäms om påförande av disciplinstraff när republikens president i enlighet med 83 § i värnpliktslagen har beslutat om extra tjänstgöring. Trots bestämmelserna i 9 § får samtliga militärpersoner påföras alla arter av disciplinstraff. Utskottet har uppmärksammat på att det för stampersonalens del inte vore funktionellt meningsfullt att binda påföljden för disciplinbrott till 83 § i värnpliktslagen. Paragrafen har ansetts onödig också därför att extra tjänstgöring och utgångsförbud för yrkesmilitärer har ansetts vara okonventionella disciplinstraff som är svåra att verkställa vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden.

Utskottet menar att vikten av god disciplin och ordning accentueras vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Med hänsyn till krissituationernas sannolika art kan det anses motiverat att också yrkesmilitärer kan påföras extra tjänstgöring och utgångsförbud, även om dessa påföljder är irrelevanta för yrkesmilitärer i fredstid. Samhörigheten och andan i truppförbandet ger ytterligare en motivering. Utskottet understryker att valet av påföljd alltid görs efter en prövning utifrån det som sägs i 49 och 50 § i lagförslaget. Det är också ändamålsenligt att tröskeln för tillämpning av bestämmelsen kopplas till 83 § i värnpliktslagen. Till exempel vore tröskeln för att tillämpa befogenheterna enligt beredskapslagen (1552/2011) för hög för dessa situationer, med tanke på organiseringen av truppförbanden och säkerställandet av att de är funktionsdugliga. Den föreslagna tröskeln för tillämpningen är också mer exakt definierad än det begrepp — "krigstid" — som används i kapitel 8 i nuvarande militära disciplinlag. Dessutom bildas en stor del av de krigstida truppena med stöd av 83 § i värnpliktslagen, och samtidigt som det sker

övergår en stor del av yrkesmilitärerna till sina krigstida uppgifter.

120 §. *Utplåning av uppgifter i registret för disciplinavgöranden.* Registret för disciplinavgöranden är enligt 118 § i lagförslaget ett riksomfattande permanent personregister som innehas av försvarsmakten. Registret för disciplinavgöranden upprätthålls för registrering och övervakning av avgörandena i disciplinärenden som påförs i ett militärdisciplinförfarande, för utredning av tidigare disciplinbeslut och för upprätthållande av brotts- och påföljdsstatistik samt för registrering av avgörandena i ärenden som behandlats som militära rättegångsärenden vid domstol, inklusive disciplinstraff.

Enligt den föreslagna 120 § ska uppgifterna i registret för disciplinavgöranden i regel utplånas fem år efter att en person dömts till eller påförts ett disciplinstraff. Lagutskottet anser i sitt utlåtande att uppgifter om lindriga disciplinstraff, bl.a. anmärkning, extra tjänstgöring och utgångsförbud på högst tio dygn med fördel kunde utplånas tidigare, t.ex. när tre år förflutit från att en person dömts till eller påförts disciplinstraffet.

Förvaltningsutskottet konstaterar att den föreslagna bestämmelsen till sitt innehåll motsvarar bestämmelsen i 14 § i den gällande militära disciplinförordningen (969/1983). Å andra sidan är en förvaringstid på fem år relativt lång när det handlar om lindriga disciplinstraff. Till exempel utplånas uppgifterna i bötesregistret fem år efter det att verkställigheten av den påföljd som uppgifterna hänför sig till har slutförts (348/2013). En uppgift om villkorligt fängelsestraff utplånas ur straffregistret när fem år har förflutit från den dag då den lagakraftvunna domen gavs. Vid en bedömning av förvaringstiden för uppgifter om disciplinstraff måste man också ta hänsyn till att de för försvarsmakten viktigaste uppgifterna överförs från registret för disciplinavgöranden till värnpliktsregistret. Enligt 98 § i värnpliktslagen utplånas brottsuppgifter och uppgifter om påföljder ur värnpliktsregistret senast ett år efter att den inryckningskontingent som den person om vilken uppgiften er-

hållits tillhör har hemförlovats eller efter att den värnpliktige som uppgiften gäller har hemförlovats. Uppgifter som erhållits senare utplånas senast fem år efter att uppgiften infördes i värnpliktsregistret.

Förvaltningsutskottet ser det därför som ändamålsenligt att förkorta den tid efter vilken uppgifter om lindriga disciplinstraff utplånas, och utskottet föreslår att 120 § 1 mom. ändras så att uppgift om anmärkning, extra tjänstgöring och utgångsförbud på högst tio dagar utplånas ur registret för disciplinavgöranden tre år efter att en person dömts till eller påförts ett disciplinstraff, om inte personen under denna tid har bestraffats genom ett domstolsbeslut eller i ett disciplinärt förfarande. För andra disciplinstraff tillstyrker utskottet den tid på fem år som föreslås i propositionen.

133 §. Övergångsbestämmelser. I 106 § i lagen föreslås bestämmelser om ett informationssystem för militärrättsvården. Det är ett permanent personregister som är avsett att användas av dem som sköter utredningen av brott inom försvarsmakten. Systemet ska ersätta det straffuppgiftsregister som i dag används av huvudstabens undersökningsavdelning. Om uppgifterna i det nuvarande straffuppgiftsregistret uppfyller kraven på behandling av uppgifter i informationssystemet för militärrättsvården, flyttas de över till informationssystemet i det fall att de har samma användningsändamål. För informationsvärdets skull vore det bra om detta också framgår av lagförslagets övergångsbestämmelse. Utskottet föreslår därför att detta införs i ett nytt 4 mom. i paragrafen och att det nuvarande 4 mom. blir 5 mom.

8. Lag om ändring av lagen om försvarsmakten

37 §. Behörighetsvillkor för tjänsterna vid försvarsmakten. (Ny). Till följd av den ändring utskottet föreslår i 36 § 2 mom. i lagförslag 1 är det skäl att precisera också en bestämmelse som inte tas upp i propositionen, nämligen 37 § 3 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007), genom att

till momentet foga ett omnämnande av särskilda behörighetsvillkor för tjänster och uppgifter och att även komplettera paragrafens rubrik på motsvarande sätt. Av samma orsak bör också lagens ingress kompletteras.

10. Lag om ändring av 4 § i matrikellagen

4 §. Uppgifter i matrikeln. Det föreslås att matrikellagen ändras så att det i matrikeln införs uppgift om disciplinstraff med undantag av anmärkning. För närvarande införs i matrikeln disciplinstraff med undantag av disciplinär tillrättavisning. Meningen med förslaget är att bevara status quo, när uppdelningen i disciplinstraff och disciplinär tillrättavisning försvinner. Utskottet har uppmärksammat på att en anteckning om disciplinstraff i matrikeln bl.a. kan göra det svårare att bli befördrad och på att regeln dessutom skiljer sig visavi de uppgifter som förs in i matrikeln med stöd av statstjänstemannalagen (750/1994).

Försvarsutskottet förordar i sitt utlåtande att disciplinstraff införs i matrikeln på förslaget sätt framför allt med hänsyn till militärdisciplinförfarandets särkaraktär och det lagfästa kravet på militärpersoners uppträdande, vilka ansetts berättiga en reglering för militärpersoner som skiljer sig från andra tjänstemannagrupper. Även lagutskottet anser att det är befogat att bevara status quo med tanke på särdragen i försvarsmaktsmiljön. Förvaltningsutskottet omfattar utlåtandeutskottens motiveringar och tillstyrker att status quo bevaras på det sätt regeringen föreslår i propositionen.

12. Lag om ändring av 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (Nytt lagförslag 12)

31 §. Tillämpning av bestämmelserna om militära brott. Den gällande militära disciplinlagen gäller i tillämpliga delar även gränsbevakningsväsendet. Enligt 1 § 2 mom. i den föreslagna lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten finns bestämmelser om personer vid gränsbevakningsväsendet som ly-

der under ett militärdisciplinförfarande i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005). De nya bestämmelserna förutsätter att de bestämmelser som ska tillämpas specificeras i lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet. Utskottet föreslår därför att bestämmelser om detta fogas till 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.

Enligt det föreslagna 3 mom. tillämpas på dem som tjänstgör i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet och på dem som går grundkursen för gränsbevakare vad som bestäms i 1—35, 45—85, 94—104, 124 och 126 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. I de nämnda paragraferna finns lagens allmänna bestämmelser och bestämmelser om påföljder vid disciplinärt förfarande, förutsättningarna för disciplinärt förfarande, en disciplinär förmans befogenheter, tvångsmedel i disciplinärt förfarande, förundersökning, avslutande av ett disciplinärende, ändringssökande, verkställighet, allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden, granskningar av disciplinstraff och övervakning av utövningen av disciplinär makt. På dem som tjänstgör i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet och på dem som går grundkursen för gränsbevakare tillämpas i sin tur vad som bestäms i 130 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Avsik-

ten är också att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om verkställigheten av disciplinstraff och informationsutbyte mellan myndigheter.

Vidare föreslår utskottet att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. med innehållsmässigt samma bestämmelser som i det gällande 3 mom. om de saker i vilka närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet. Hänvisningarnas paragrafangivelser har justerats så att de motsvarar numreringen i den nya lagen.

Lagstiftningsordning

Förvaltningsutskottet har beaktat grundlagsutskottets konstitutionella invändning mot 15 § i lagförslag 1 på behörigt sätt. Lagförslagen kan således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2—7 och 9—11 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1 och 8 med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

godkänner ett nytt lagförslag 12 (Utskottets nya lagförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

DEL I	16—25 § (Som i RP)
ALLMÄNNA BESTÄMMELSER	
1 kap.	5 kap.
Allmänna bestämmelser	Förundersökning
1 och 2 § (Som i RP)	<i>Principer</i>
	26 § (Som i RP)
DEL II	<i>Förundersökning i ett truppförband</i>
MILITÄRDISCIPLINFÖRFARANDET OCH UTREDNING AV BROTT	27—34 § (Som i RP)
2 kap.	<i>Förundersökning vid huvudstaben</i>
Påföljder i ett disciplinärt förfarande	35 § (Som i RP)
3—9 § (Som i RP)	36 §
3 kap.	<i>Huvudstabens tjänstemän som sköter förundersökning</i>
En disciplinär förmans befogenheter	(1 mom. som i RP)
10—13 § (Som i RP)	Bestämmelser om tjänster, om utnämning till tjänster, <i>förordnande till en uppgift</i> och behörighetsvillkor för tjänster <i>och uppgifter</i> i fråga om de tjänstemän som avses i 1 mom. finns i lagen om försvarsmakten (<i>utesl.</i>).
4 kap.	
Tvångsmedel i ett disciplinärt förfarande	37 §
14 § (Som i RP)	<i>Huvudstabens tjänstemäns befogenheter vid förundersökning</i>
15 §	I fråga om befogenheterna för de tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning i ett sådant uppdrag som avses i 35 § gäller vad som föreskrivs i förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller i en annan lag om en polis- mans befogenheter vid förundersökning av brott. De nämnda tjänstemännen har dock av de hemli-
<i>Gripande (utesl.)</i>	
Om upprätthållandet eller återställandet av disciplin, ordning eller säkerhet kräver det, får en person som ertappats eller på sannolika skäl misstänks för ett i 2 § i militära rättegångslagen avsett brott gripas (<i>utesl.</i>).	

ga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen till sitt förfogande endast

(1 och 2 punkten som i RP)

3) teknisk avlyssning, med undantag för bostadsavlyssning,

(4—6 punkten som i RP)

38 och 39 §

(Som i RP)

40 §

Anmälningsskyldighet

De tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning ska till polisen anmäla ett brott som avses i 35 §, en åtgärd som de har inlett för att utreda brottet samt *utan onödigt dröjsmål* om de använder de hemliga tvångsmedel som nämns i 37 § för att utreda brottet. De tjänstemän vid huvudstaben som sköter förundersökning beslutar tillsammans med polisen vilka brott som omfattas av anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet. Uppgifterna får överlåtas med hjälp av en teknisk anslutning eller annars elektroniskt.

41 §

(Som i RP)

Huvudstabens rätt att få uppgifter i samband med förundersökning

42—44 §

(Som i RP)

6 kap.

Avslutande av ett disciplinärende

45 §

(Som i RP)

46 §

Avgörande av ett ärende i ett disciplinärt förfarande och påförande av ett disciplinStraff

Ett brott som enligt allmän straffpraxis inte kan förutses medföra strängare straff i domstol än böter får behandlas i ett disciplinärt förfarande. (Nytt 1 mom.)

(2 och 3 mom. som 1 och 2 mom. i RP)

47—54 §

(Som i RP)

7 kap.

Ändringssökande

55 §

(Som i RP)

56 §

Temporärt förordnande

Om ett disciplinbeslut får verkställas innan beslutet har vunnit laga kraft, kan kommandören för truppförbandet med anledning av en begäran om avgörande och domstolen med anledning av disciplinbesvär (*utesl.*) innan ärendet avgörs bestämma att disciplinbeslutet tills vidare inte ska verkställas eller verkställandet inte fortgå.

57—68 §

(Som i RP)

8 kap.

Verkställighet

69—73 §

(Som i RP)

74 §

Verkställigheten av utgångsförbud

Ett utgångsförbud på högst tre dygn får inte verkställas under ett veckoslut, en helg eller en motsvarande ledig tid som enligt veckoprogrammet ska vara ledig för den som meddelats utgångsförbud, *om detta inte är motiverat för att verkställa straffet omedelbart efter den gärning som föranledde straffet. Det måste då finnas vä-
gande skäl för att straffet förläggs till den aktu-
ella tiden och detta ska motiveras särskilt i dis-
ciplinbeslutet.*

(2—5 mom. i RP)

75—85 §
(Som i RP)

DEL III

**FÖREBYGGANDE OCH AVSLÖJANDE AV
BROTT**

9 kap.

Förebyggande och avslöjande av brott

86 §
(Som i RP)

87 §

*De tjänstemän som sköter förebyggande och av-
slöjande av brott*

(1 mom. som i RP)

Bestämmelser om tjänster, om utnämning till *tjänster, förordnande till en uppgift* och behörig-
hetsvillkor för tjänster *och uppgifter* i fråga om
de tjänstemän som avses i 1 mom. finns i lagen
om försvarsmakten (*utesl.*).

88 §
(Som i RP)

89 §

*Befogenheter vid förebyggande och avslöjande
av brott*

(1 och 2 mom. som i RP)

Den som sköter förebyggandet och avslöjan-
det av brott inom försvarsmakten ska *utan onö-
digt dröjsmål* meddela skyddspolisen om att de
hemliga metoder för inhämtande av information
som nämns i 1 mom. används.

(4 mom. som i RP)

90—93 §
(Som i RP)

DEL IV

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

10 kap.

**Allvarliga störningar under normalförhållan-
den samt undantagsförhållanden**

94—104 §
(Som i RP)

11 kap.

Personregister

105—119 §
(Som i RP)

120 §

*Utplåning av uppgifter i registret för disciplin-
avgöranden*

*Uppgifterna i registret för disciplinavgöran-
den ska*

*1) när det gäller anmärkning, extra tjänstgö-
ring och utgångsförbud för högst tio dygn ut-
plånas tre år och*

2) när det gäller varning, utgångsförbud för mer än tio dygn, disciplinbot och arrest utplånas fem år

efter att en person dömts till eller påförts ett disciplinstraff, om inte personen under denna tid har bestraffats genom ett domstolsbeslut eller i ett disciplinärt förfarande.

(2 mom. som i RP)

121—123 §
(Som i RP)

12 kap.

Övervakning

124—129 §
(Som i RP)

13 kap.

Särskilda bestämmelser

130 och 131 §
(Som i RP)

14 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

132 §
(Som i RP)

133 §

Övergångsbestämmelser

(1—3 mom. som i RP)

Uppgifterna i det straffdataregister som nämns i 10 § i lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten förs till behövliga delar över till informationssystemet för militär-rättsvården. (Nytt 4 mom.)

(5 mom. som 4 mom. i RP)

8.

Lag

om ändring av lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om försvarsmakten (551/2007) 7 och 8 §, (utesl.) 16 § 4 mom., rubriken för 37 § och 37 § 3 mom. samt

fogas till 19 § ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 23 a § som följer:

2 kap.

Behörighet

7, 8, 16, 19 och 23 a §
(Som i RP)

37 § (Ny)

Behörighetsvillkor för tjänsterna och uppgifterna vid försvarsmakten

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för tjänster och uppgifter vid försvars-

makten, såsom utbildningskrav, krav på erfarenhet samt krav på ledarförmåga i förmansuppgifter.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets nya lagförslag

12.

Lag

om ändring av 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 31 § 3 mom. och **fogas** till 31 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1229/2013, ett nytt 4 mom. som följer:

31 §

Tillämpning av bestämmelserna om militära brott

— — — — —
På förundersökning i militära rättegångsändanden och på militärdisciplinförfarandet vid gränsbevakningsväsendet tillämpas vad som bestäms i 1—35, 45—85, 94—104, 124 och 126 § eller med stöd av 130 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (/). Vad som i de nämnda paragraferna bestäms om huvudstabens och försvarsmaktens disciplinära förmäns uppgifter och befogenhe-

ter tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på dess stab och dess disciplinära förmän.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om förfarandet vid förundersökning i militära rättegångsändanden samt om sådana disciplinära förmän vid gränsbevakningsväsendet som avses i 10 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten, om sådant utlåtande som avses i 33 § i den lagen och om verkställigheten av en varning enligt 75 § i den lagen i ett militärdisciplinärende som behandlas vid gränsbevakningsväsendet. (Nytt 4 mom.)

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 6 mars 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pirkko Mattila /saf
vordf. Mika Kari /sd
medl. Heikki Autto /saml
Jussi Halla-aho /saf
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst

Elsi Katainen /cent
Timo V. Korhonen /cent
Markus Lohi /cent
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Outi Mäkelä /saml
Osmo Soininvaara /gröna
ers. Antti Rantakangas /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne
utskottsråd Ossi Lantto.